

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Рада молодих учених та спеціалістів

І С Т О Р І О Г Р А Ф І Я

Матеріали Вісімнадцятої наукової конференції
викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

Одеса
2023

УДК 300.3+301+930.1; 911.3 (477.74).

Історіосфера. Матеріали Вісімнадцятої наукової конференції викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. — Одеса : Ун-т Ушинського, 7–8 квітня 2023 р. — 124 с.

*Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*

Протокол № 9 від 30 березня 2023 р.

ISBN 966-7965-01-5

© Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Позиція авторів може не співпадати з думкою редакційної колегії.

Відповідальний редактор —
д. філос. н., проф. **Ю. А. Добролюбська**

Редакційна колегія:

- д. філос. н., проф. **Є. Р. Борінштейн** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **А. О. Добролюбський** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **С. В. Іванова** (Інститут археології НАН України);
д. іст. н., проф. **А. В. Красножон** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. Є. Ліхачова** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **В. В. Окорокова** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **В. А. Савченко** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **З. М. Агаманюк** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. М. Присяжнюк** (Ун-т Ушинського).

3. Письменний Є. Колабораціонізм як суспільно-політичне явище в сучасній Україні (кримінально-правові аспекти): наук. нарис Северодонецьк: Румянцева Г. В., 2020. 120 с.
4. Пігідо-Правобережний Ф. «Велика Вітчизняна війна». Вінніпег: Вид. «Нового шляху», 1954. 232 с.
5. Потильчак О. Україна у Другій світовій війні: «проблема вибору» на тлі цивілізаційно-світоглядного протистояння (окремі спостереження на мікрорівні соціальної історії). *Київські історичні студії*. 2016. № 1. С. 97–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Khs_2016_1_14
6. Чальцева О. М. Категорія «колабораціонізм» як багатокомпонентний наратив в умовах війни. *Політичне життя*. 2002. № 2. С. 56–60. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.2.9>

Шевченко О. О.

Шлях Японії до великого економічного дива

Приклад Японії показує нам, як і що потрібно робити в критичному, навіть в катастрофічному стані, в якому знаходилася її держава. Я думаю, досвід країни вранішнього сонця допоможе нам у відновленні власної держави. Ні для кого не секрет, що зараз в нашій країні війна. Велика криза і в економічному і технічному стані. Ця стаття допоможе висвітлити всі аспекти економічного розвитку держави в післявоєнний період.

Однією із фундаментальних основ, якою керувались США, була конференція. Яка була проведена 1943 року і в ній приймали участь три держави-союзниці: Америка, Британія і Китай. Місцем проведення конференції був Каїр. Вони разом з керівником Гомінданівського керівництва Чан-Кайші обговорювали військові операції, спрямовані проти розширення Японії. Також одним із головних питань було мирне післявоєнне врегулювання конфлікту на Далекому Сході. Адже після перемоги над Японією міг спалахнути ще один військовий конфлікт, так як ситуація була б нестабільною. В декларації, яка була підписана союзниками, говорилося про те, що військову агресію Японії потрібно спинити. За результатами цієї конференції Китай повернув всі території, окуповані японцями з початку світової війни 1914 р.

Вже 29 серпня 1945 був створений документ, за яким Америка повинна була продумати подальший план дій. Називався він «Основні засади політики Сполучених Штатів Америки щодо Японії у початковий період окупації» [3, с. 205]. В першу чергу в даному документі йшла мова про окупаційне іноземне керівництво, яке не має жодних

прав підтримувати імператора, але і не буде виступати проти нього. Це право вони надавали японському народу. В документі наявні пункти про повну демілітаризацію і ліквідацію мілітаризму [4, с. 381].

Підбиваючи підсумок вищевказаного документа, можна сказати, що основною ціллю американців і їх окупаційного керівництва було змінити інституціональний устрій Японії і економічну систему [5, с. 300].

Післявоєнна Японія мала цілий комплекс проблем: потрібно було позбутись інфляції, відновити банки і банківську систему, стабілізувати державний бюджет. Окупаційна влада разом з японським керівництвом провела ряд реформ, які допомогли державі запобігти економічній кризі. Американське керівництво запроваджувало також демократизацію, яка відбувалася разом з реформами. Як би це дивно не звучало, але за проведення цих реформ були як і противники, так і ті, хто підтримував американське керівництво.

Взагалі до проведення земельної реформи 45,9 % землі віддавалося в оренду. Ціна ренти становила 5 % від національного доходу. Це стало причиною масових довоєнних протестів. За деякими даними їх було 6000. Це рішення було прийнято ще в довоєнні роки [6, с. 53]. В кінці 1945 року земельна власність була обмежена до п'яти тє (японська земельна міра, 1 т $\approx$ 0,992 га. 5 т $\approx$ 5 га). Далі для зручності буде використана одиниця га [6, с. 650].

Бачачи, що цього недостатньо, було створено і відправлено меморандум японському керівництву від лица американських окупаційних сил. В меморандумі йшлося про те, що потрібно внести ще більші зміни в земельну реформу [2, с. 180]. Була створена нова програма від японського керівництва. Стосовно земельної реформи — вже 1 лютого 1946 року. Але навіть вона не задовольнила американське окупаційне керівництво, тому була створена нова програма. Так і виник закон 21 жовтня 1946 року «Закон про особливу установу незалежних культуриваторів». Згідно закону, людина, яка мала хист до сільського господарства, повинна була мати 3 га землі або 12 га на основі Хоккайдо. Звісно законом було передбачено і те, що людина може відмовитися і продати землю, отримавши гроші, але і в такому випадку вона має право на 1 га землі, або 4 га на Хоккайдо. Іншу землю поміщиків керівництво викупляло і розподіляло серед земельних комісій, які також продавали її людям.

З реформування сільського господарства переходимо до реформування в сфері японських монополій, дзайбацу. Дзайбацу були сімейним бізнесом. Хоча, вірніше сказати, кожна велика компанія була повністю під контролем однієї сім'ї. Американці підозрювали дзайбацу в тому, що вони допомагали довоєнній владі Японії в створенні мілітаризму, а також поставляли зброю для японської армії [1, с. 35].

Остаточним ударом по монополіях став антимонопольний указ, прийнятий в квітні 1947 року, основою якого був антитрестовий американський закон. В грудні був прийнятий закон про «ліквідацію надмірної економічної концентрації». Простіше кажучи, це був закон, який розпускав будь-яку монополію. Як результат 18 великих компаній було розпущено, деякі самі розформували половину своїх виробничих потужностей.

Після реорганізації дзайбацу їх власникам була виплачена невелика компенсація. Звісно, переглянувши все вищесказане, можна прийти до думки, що великі монополії в країні висхідного сонця з'являться ще не скоро. Але це не так, вже у 1954–1959 роках відродилися такі компанії, як Mitsubishi и Mitsui. Так як дзайбацу зникли, на зміну ним стали кейрецу, які по суті і функціоналу були одним і тим же. Дуже часто говорять про те, що кейрецу — це відродження дзайбацу.

Завершивши з промисловим центром, окупаційне американське керівництво вирішило перейти і до банківської сфери. Так як вони хотіли провести аналогічні маніпуляції в банківській сфері. Хоча, точніше сказати, це було основною ціллю антистресовського відділу. Метою було роздрібнити і знищити великі банки, і їх філіали, а замість них створити місцеві банки, не створюючи філіали. На противагу йому був і фінансовий відділ, який наполягав на збереженні старої банківської системи. На велике щастя для японської економіки переміг фінансовий відділ. Так і була збережена стара банківська система.

Звісно Америка не оминула і трудовий сектор. Тому було прийнято рішення реформувати трудову систему, завдяки закону Вагнера. Закон Вагнера був основоположним законом в трудовому законодавстві США. В Японії він був прийнятий як «Закон про союзу працюю» в грудні 1945 року. По суті своїй дозволяє працівникам створювати профспілки і дозволяв проводити колективні переговори. Другий закон знизив ймовірність виникнення страйків, або протестів, визначив способи врегулювання конфліктів на підприємстві. Був прийнятий 1946 року і називався «Закон про регулювання трудових відносин».

Наступним законом був «Закон трудових стандартів», прийнятий в квітні 1947 року. Саме цей закон відповідав за виплату компенсацій, в випадку травми на виробництві, за хороші умови праці, забороняв роботу за допомогою примусу. Саме на базі цих трьох законів почали активно діяти профспілки. Регулювалися умови праці, тим самим збільшилась і чисельність населення.

Цей шлях для Японії був тернистим, але він настав — це золотий час. Саме 1955 року почався період неймовірного росту економіки порівняно з іншими розвиненими державами. Економічне диво можна розділити на дві частини, перша — з 1955–1965 рр., коли

економіка пережила три економічні буми [1, с. 48]. Перший бум почався в 1955 році і завершився через два з половиною роки в 1957 році. ВВП на душу населення зріс на 8 %. Другий бум тривав з 1957 по 1961 рр., мається на увазі 42 місяця [1, с. 48]. Цього разу ВВП зріс на 11 %. Останній бум під назвою Ідзанагі тривав з 1965 по 1970 рр. ВВП збільшився на 11 % в рік. Сам період тривав 56 місяців.

І другий період — з 1966 по 1972 рр., коли економіка поступово покращувалась [1, с. 49]. Так як Японія гналася за європейськими країнами, щоб їх перевершити в економічному і промисловому плані. Ці три буми були ідеальним інструментом для цього. Вже 1960 року Японія стала 5 державою по об'єму ВВП. А в 1968 році вона перевершила Великобританію, Францію, Німеччину. Єдиним конкурентом, якого Японія перевершити не змогла, стали США.

Саме величезний ріст промисловості призвів до масової урбанізації. На початку 1960 р. люди масово покидали села і переселялися до таких великих міст, як Токіо, Осака, Нагоя. Наприкінці 1960 року потік людей в великі міста трохи зменшився. Згодом на зміну великим містам наплив збільшився в менші — Фукуока, Кюсю, Хіросіма, Сендай, Саппоро. Результатом масового переселення і урбанізації став великий, навіть колосальний ріс цін на землю. Так як більшість населення міст, корінних жителів просто здавали житло в оренду. Що стало причиною того, що ціна на землю збільшилася аж в 15 разів. Як ви можете зрозуміти: чим більший попит, тим більша ціна, тому і ціни на оренду вирости. Так як ніхто не хотів продавати свою нерухомість, ринок землі простоював, що ще більше збільшувало ціну на землю.

Була також проведена нова система заробітної плати. Людина отримувала заробітну плату згідно кількості і якості проведеної роботи. Також було проведено опитування. Міністерством праці стосовно того, чи влаштовують їх умови праці. У 1971 році кількість опитаних сягала 26085 віком від 20 до 30 років. Більшість людей відповіли, що їх повністю влаштовує робота і умови [7, с. 45].

Отже, незважаючи на всі незгоди, японці своєю наполегливою працею і кмітливістю досягли великих вершин. Своїм прикладом показуючи, яких цілей можна досягти. Думаю, що, можливо, не всі, але більшість законів і реформ, які проводилися в Японії, безперечно підійдуть Україні. Я без перебільшення можу сказати, що період великого економічного дива Японії — це справжній посібник по відновленню держави після тотальної війни.

1. Мотина А. С. Модель экономического развития Японии 1945–1989-х гг. Санкт-Петербург, 2016. 59 с.
2. Cambridge History of Japan: in 6 vol. Vol. 6. The Twentieth Century. Edited by Peter Duus. Cambridge University Press, 2008. 826 p.

3. Imperialisms. Historical and Literary Investigations, 1500–1900. Edited by Balachandra Rajan and Elizabeth Sauer. Palgrave Macmillan, 2004. 303 p.
4. McLaren W. W. A Political History of Japan During the Meiji Era 1867–1912. New York: Charles Scribner's Sons, 1916. 391 p.
5. Papastratigakis N. Russian Imperialism and Naval Power: Military Strategy and the Build-Up to the Russian-Japanese War. London; New York: I. B. Tauris, 2011. 352 p.
6. Totman Conrad D. A History of Japan. Second Edition. Blackwell Publishing, 2005. 684 p.
7. 青木書店。日本国家独占資本主義構造。
[Аоки Сетэн. Устройство монополистического капитализма Японского государства.] Токио, 1948. 136 с.

Гриценко Є. Д.

Роль танцю у весільних молдавських обрядах на півдні Бессарабії

Танець — це своєрідне дійство, яке є частиною культурного життя людини та народу. У всіх народів, які проживають на планеті земля, є притаманні їх традиціям народні танці. Не є виключенням і такий народ, як молдовани. Молдавські народні танці, як і танці інших народів світу, пронизані їхньою культурною ідентичністю та самобутністю. Звичайно, народні танці молдован мають свої певні специфічні особливості. Як і більшість танців різних народів світу, так і молдавські розділяються на побутові та обрядові [7].

Побутові танці — це в основному сюжетні та безсюжетні танці. Сюжетним танцям притаманна певна тематична група, їх розділяють на: трудові, героїчні, присвячені явищам природи та інші [7]. Безсюжетними вважаються такі, як: «хора», «жок», «сирба», «молдовеняска» та інші [7; 4]. Їх виконували будь-де та будь-коли. Набагато більшого значення набули обрядові танці, що використовувались в різних обрядах та ритуалах. За віруваннями молдован, виконання будь-якого ритуалу вважається неможливим без здійснення певних танцювальних рухів. Саме тому їх обрядовість пронизана великою кількістю танцювальних ритуалів. Виключенням не є і молдавське весілля, яке збагачене цілою низкою звичаїв, ритуалів та обрядів, супроводжуваних музично-танцювальними діями.

Із самого початку молдавського весілля до настання його кульмінації не припиняють виконуватися обрядові танці та звучати музика. Всі головні і другорядні обряди на весіллі виконуються під танцювальні рухи. Весільні танці починаються ще задовго до самого